

Zverejnenie informácií o HABILITAČNOM konaní v zmysle §76 ods. 10 a 11 zákona 131/2002 Z. z.

Meno, priezvisko, rodné priezvisko:	Andrej CUPAK
Akademické tituly, vedecko-pedagogické tituly, umelecko-pedagogické tituly, vedecké hodnosti:	Ing., PhD.
Dátum doručenia žiadosti o habilitačné konanie:	12.6.2024
Dátum, od ktorého je habilitačné konanie prerušené, a lehota, v ktorej majú byť odstránené nedostatky žiadosti:	
1. Údaje z profesijného životopisu	
a) Rok narodenia:	1988
b) Údaje o vysokoškolskom vzdelaní, ďalšom akademickom raste a absolvovanom ďalšom vzdelávaní:	Obdobie: September 2010 – Jún 2012 Dosiadnutá kvalifikácia: Druhý stupeň vzdelania (Ing.) Študijný odbor: Kvantitatívne metódy v ekonómii Organizácia: Fakulta ekonomiky a manažmentu, SPU v Nitre Obdobie: September 2012 – Jún 2015 Dosiadnutá kvalifikácia: Tretí stupeň vzdelania (PhD.) Študijný odbor: Odvetvové a prierezové ekonomiky Organizácia: Fakulta ekonomiky a manažmentu, SPU v Nitre Obdobie: Júl 2016 Vzdelávanie: Ekonomická letná škola Organizácia: Inštitút bankového vzdelávania, Bratislava Obdobie: Jún 2017 Vzdelávanie: Letná škola „Panel data linear analysis“ Organizácia: Barcelona School of Economics, Barcelona Obdobie: Júl 2022 Vzdelávanie: Letná škola „Quantitative methods for public policy evaluation“ Organizácia: Barcelona School of Economics, Barcelona Obdobie: Jún 2023 Vzdelávanie: Letná škola „Foundations of Data Science“ Organizácia: Barcelona School of Economics, Barcelona
c) Údaje o priebehu zamestnaní:	Obdobie: Apríl 2015 – Január 2018 Pracovné zaradenie: Junior výskumník Pracovisko: Odbor výskumu Názov a adresa zamestnávateľa: Národná banka Slovenska

a priebehu pedagogickej činnosti:	Obdobie: Február 2018 – Január 2020 Pracovné zaradenie: Výskumný pracovník a dátový expert Názov a adresa zamestnávateľa: LIS Cross-National Data Center in Luxembourg Obdobie: Február 2020 – súčasnosť Pracovné zaradenie: Senior výskumník Pracovisko: Odbor výskumu Názov a adresa zamestnávateľa: Národná banka Slovenska Obdobie: September 2020 – súčasnosť Pracovné zaradenie: Člen poradného výboru, zástupca za Slovensko Názov a adresa zamestnávateľa: LIS Cross-National Data Center in Luxembourg Obdobie: November 2021 – súčasnosť Pracovné zaradenie: Funkčné miesto docent Pracovisko: Katedra bankovníctva a medzinárodných financií Názov a adresa zamestnávateľa: Národohospodárska fakulta, EUBA Obdobie: 2021 – súčasnosť Pracovisko: Katedra bankovníctva a medzinárodných financií, Národohospodárska fakulta, EUBA Výučba predmetov: Finančná štatistika a ekonometria
d) Údaje o odbornom alebo umeleckom zameraní (špecializácia):	Finančné trhy, finančná gramotnosť, osobné financie
e) Údaje o publikačnej činnosti (sumár):	Príloha č. 1
f) Ohlasy na vedeckú alebo umeleckú prácu:	Príloha č. 2
g) Počet doktorandov, ktorým uchádzač je alebo bol školiteľom (ku dňu vyhotovenia životopisu): ▪ počet doktorandov školených: ▪ počet riadne skončených doktorandov:	-
2. Názov odboru habilitačného konania a inauguračného konania, v ktorom sa habilitačné konanie uskutočňuje:	financie, bankovníctvo a investovanie (v odbore ekonómia a manažment)
3. Názov habilitačnej práce:	Empirické skúmanie rozdielov vo finančnej gramotnosti a jej vplyvu na individuálne ekonomické a finančné rozhodovania

4. Oponenti habilitačnej práce:

a) meno a priezvisko b) akademický titul c) vedecko-pedagogický titul d) umelecko-pedagogický titul e) pracovisko f) zamestnanec vysokej školy, na ktorej sa habilitácia uskutočňuje	Radoslav Delina Ing. PhD. prof. Katedra bankovníctva a investovania, Ekonomická fakulta, Technická univerzita v Košiciach ÁNO ☐ NIE ☒
a) meno a priezvisko b) akademický titul c) vedecko-pedagogický titul d) umelecko-pedagogický titul e) pracovisko f) zamestnanec vysokej školy, na ktorej sa habilitácia uskutočňuje	Tomáš Želinský Ing. PhD. doc. Akadémia vied České republiky, Praha ÁNO ☐ NIE ☒
a) meno a priezvisko b) akademický titul c) vedecko-pedagogický titul d) umelecko-pedagogický titul e) pracovisko f) zamestnanec vysokej školy, na ktorej sa habilitácia uskutočňuje	Zuzana Fungáčová MA, PhD. Bank of Finland ÁNO ☐ NIE ☒

5. Členovia habilitačnej komisie:

<i>predseda:</i> a) meno a priezvisko b) akademický titul c) vedecko-pedagogický titul d) umelecko-pedagogický titul e) pracovisko f) zamestnanec vysokej školy, na ktorej sa habilitácia uskutočňuje	Eva Horvátová Ing. CSc. prof. Katedra bankovníctva a medzinárodných financií, Národohospodárska fakulta EU v Bratislave ÁNO ☒ NIE ☐
<i>členovia:</i> a) meno a priezvisko b) akademický titul c) vedecko-pedagogický titul d) umelecko-pedagogický titul e) pracovisko f) zamestnanec vysokej školy, na ktorej sa habilitácia uskutočňuje	Jarko Fidrmuc Dr. prof. Zeppelin University Friedrichshafen, Nemecko ÁNO ☐ NIE ☒

a) meno a priezvisko b) akademický titul c) vedecko-pedagogický titul d) umelecko-pedagogický titul e) pracovisko f) zamestnanec vysokej školy, na ktorej sa habilitácia uskutočňuje	Martin Hodula Ing., Ph.D. doc. Katedra ekonomie, Ekonomická fakulta, VŠB – TU Ostrava ÁNO ☐ NIE ☒
6. Oponentské posudky:	Príloha č. 3
7. Návrh habilitačnej komisie s odporúčaním udeliť alebo neudeliť uchádzačovi titul docent v odbore habilitačného konania a inauguračného konania:	NÁVRH UDELIŤ titul docent ☒ Príloha č. 4 NÁVRH NEUDELIŤ titul docent ☐
8. Rozhodnutie vedeckej rady fakulty, vrátane jeho odôvodnenia, ak sa vypracúva, a lehota na prípadné opätovné predloženie žiadosti, ak uchádzač podľa rozhodnutia vedeckej rady podmienky nesplňa:	Vedecká rada Národohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave na svojom zasadnutí dňa 7.11.2024 rozhodla udeliť vedecko-pedagogický titul docent Ing. Andrejovi Cupakovi, PhD. v odbore habilitačného konania a inauguračného konania financie, bankovníctvo a investovanie
9. Zloženie vedeckej rady fakulty, ktorá prerokovala návrh na udelenie vedecko-pedagogického titulu „docent“:	
10. Prezenčná listina zo zasadnutia vedeckej rady fakulty, ktorá o žiadosti rozhodovala:	Príloha č. 5 Originál prezenčnej listiny je uložený k nahliadnutiu na sekretariáte dekana. Podpisy sa anonymizujú z dôvodu ochrany osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka.
11. Dátum a dôvod skončenia habilitačného konania:	
12. Ďalšie údaje o priebehu habilitačného konania:	Vedecká rada Národohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave schválila dňa 20.6.2024 predsedu a členov habilitačnej komisie a oponentov habilitačnej práce

Údaje o publikačnej činnosti :

Kategórie publikačnej činnosti	Počet
Vysokoškolské učebnice (počet/AH) ACA, ACB	-
Skriptá a učebné texty (počet/AH) BCI	substitúcia kategóriou ADD01 (0,606 IF v roku 2015)
Vedecké monografie (počet/AH) AAA, AAB	substitúcia kategóriou ADM01 (0,357 SJR v roku 2017) ADM03 (bez uvedenia IF v roku 2023) ADM04 (bez uvedenia IF v roku 2024)
Kapitoly vo vedeckých monografiách vydané v zahraničných vydavateľstvách ABC	ABC 1
Štúdie v časopisoch a zborníkoch charakteru vedeckej monografie vydané v zahraničných vydavateľstvách ABA	-
Vedecké práce v domácich a zahraničných karentovaných časopisoch ADC, ADD	ADC01 (IF 0604 v roku 2016); ADC02 (IF 0,589 v roku 2016) ADC03 (IF neuvedený); ADC04 (IF neuvedený); ADC05 (IF neuvedený); ADC06 (IF 1,290 v roku 2020); ADC07 (IF 9,848 v roku 2021); ADC08 (IF 2,935 v roku 2021); ADC09 (IF 4,7 v roku 2022); ADC10 (bez uvedenia IF v roku 2023) ADC11 (bez uvedenia IF v roku 2024)
Vedecké práce v domácich a zahraničných časopisoch registrovaných v databázach Web of Science alebo SCOPUS ADM, ADN	ADM02 (1.217 IF v roku 2019)
Vedecké práce a iné knižné publikácie ABD, ABB, ACC, ACD, ADE, ADF, AEC, AED	ADF – 1, substitúcia kategóriou ADC (9)
Odborné práce a iné knižné publikácie BAA, BAB, BBA, BBB, BCB, BCK, BDA, BDB, BDC, BDD, BDE, BDF, BDM, BDN, BEE, BEF, EAI, EAJ, EDI, EDJ, GHG	GHG – 17
Príspevky publikované v zborníkoch (spolu)	10
- zahraničné konferencie AFA, AFC	AFC - 6
- domáce konferencie AFB, AFD	AFD – 4, substitúcia kategóriou AFC

Príloha č. 2**Ohlasy na vedeckú alebo umeleckú prácu :**

Citácie a ohlasy (spolu)		109
Citácie v domácich a zahraničných publikáciách registrovaných v citačných indexoch Web of Science a v databáze SCOPUS	kódy: 1, 2	kód 1, 2 – 108
Citácie v domácich a zahraničných publikáciách neregistrovaných v citačných indexoch	kódy: 3, 4	kód 3 – 1, substitúcia kategóriou: kódy 1,2
Recenzie v domácich a zahraničných publikáciách	kódy: 5, 6	-

prof. Ing. Radoslav Delina, PhD., Technická univerzita v Košiciach, Ekonomická fakulta,
Nemcovej 32, 040 01 Košice

Posudok na habilitačnú prácu

**Empirické skúmanie rozdielov vo finančnej gramotnosti a jej vplyvu na individuálne
ekonomické a finančné rozhodnutia**

autora

Ing. Andreja Cupaka, PhD.

Aktuálnosť témy: Finančná gramotnosť je dôležitou a aktuálnou témou, najmä v kontexte zvyšujúcej sa zložitosti finančných trhov a neustálych zmien v ekonomických podmienkach. Autor v úvode práce upozorňuje na to, že nedostatok finančných znalostí môže mať výrazné negatívne dôsledky pre jednotlivcov i domácnosti, čo zdôrazňuje potrebu skúmať túto problematiku. Vo všeobecnosti je rozhodovanie o finančnom riadení rodinných financií vysoko kritické pre dosiahnutie a udržanie kvality života. V komplexnom svete financií, finančných trhov a poskytovaných služieb plnom netransparentností, manipulácií a absencií záruk, existujúce v iných sektoroch je finančná gramotnosť aspoň čiastočným obranným valom pred zlým rozhodnutiami ovplyvnenými nekorektným poradenstvom, príp. nedostatočným časom na rozmyslenie. Preto považujem tému za vysoko aktuálnu a perspektívnu pre hlbšie pochopenie toho, ako môže finančná gramotnosť pomôcť relevantným rozhodnutiam.

Teoretické východiská riešenej problematiky: Autor definoval finančnú gramotnosť ako schopnosť jednotlivca využívať svoje finančné znalosti na prijímanie informovaných a účinných finančných rozhodnutí. V rámci teoretických východísk v práci sumarizuje niekoľko zaužívaných definícií, ktoré zdôrazňujú viacero aspektov finančnej gramotnosti.

Mnohé definície v práci kladú dôraz hlavne na vedomosti a zručnosti jednotlivcov. Hoci autor spomína aplikačný rozmer finančnej gramotnosti, samotné zameranie na vedomosti môže obmedziť porozumenie reálnemu finančnému správaniu jednotlivcov. Tieto by možno do budúcnosti pomohli lepšiemu pochopeniu dopadov finančnej gramotnosti a redukcii negatívnych dopadov zlých finančných rozhodnutí na rodiny. Schopnosť a motivácia aplikovať tieto znalosti v každodennom živote je príliš komplexnou oblasťou zahŕňajúcou aj praktiky a prístupy negatívne ovplyvňujúce aj ľudí s vysokou mierou finančnej gramotnosti alebo vysoko vzdelaných ľudí. *Možno by habilitačnej práci a celému výskumnému zameraniu pomohol viac kritický postoj k štúdiám definujúcim túto problematiku a rozvinutie vlastného pohľadu na problematiku, ktorá je príliš komplexná. Toto základné pochopenie následne*

ovplyvňuje celú radu výskumných metodologických a interpretačných prístupov ako aj výslednej praktickej aplikácii výsledkov a dopadu na spoločnosť.

Úroveň aplikácie vedeckých poznatkov

Oceňujem prístup k tvorbe habilitačnej práce na báze sumáru najvýznamnejších prác autora, v ktorých je pochopiteľný základný výskumný a metodologický smer ako aj úspešnosť publikovania vo významných svetových časopisoch. Z metodologického hľadiska je potrebné oceniť použitie detailných mikroekonomických údajov z rôznych medzinárodných prieskumov. Táto metodológia umožnila autorovi analyzovať rozdiely vo finančnej gramotnosti a jej vplyv na ekonomické správanie na individuálnej úrovni krížom krajín. To zvyšuje pridanú hodnotu výsledkov v porovnaní s makroekonomickými analýzami.

V článkoch, ktoré sa zaoberajú rodovými rozdielmi vo finančnej gramotnosti, autor aplikoval inovatívny dekompozičný prístup metódou Blinder-Oaxaca dekompozície. Tento prístup pomáha identifikovať, aká veľká časť rozdielu zostáva nevysvetlená aj po zohľadnení pozorovaných charakteristík.

Oceňujem zároveň snahu kauzálne prístupy, ktoré sú hlavne pri komplexnejších problémoch a rozsiahlejších dátach veľmi perspektívne avšak zložité na korektné aplikácie.

Autor sa skôr zameriaval v habilitačnej práci na špecifické problémy finančnej gramotnosti ako pochopenie rozdielov, príp. vplyvu na vybrané aspekty sporenia. V tejto oblasti používal pokročilé regresné modely zahŕňajúc rôzne socio-demografické premenné, pri snahe o kontrolu vplyvu viacerých faktorov. Autor používa inštrumentálne premenné na riešenie problematiky endogenity, čo prispieva k zvyšovaniu spoľahlivosti výsledkov.

Aplikáciou kvantilovej regresie analyzoval heterogenitu vo vplyve finančnej gramotnosti naprieč rôznymi úrovňami rozdelenia analyzovaných premenných a zohľadnením čiastočne nelineárnych závislostí. V rámci dátového vstupného priestoru využíva bežne využívané socio-ekonomicko-demografické faktory.

Autor ponúka interpretáciu výsledkov štúdií a snaží sa i napriek nedokonalostiam ekonometrických metód prichádzať s možnými vysvetleniami okolo nevysvetlených premenných a dopadov výsledkov. Hlavnou premisou celého výskumu je potreba vyššej finančnej gramotnosti špecificky definovanej v teoretickej časti. Je dobré že v práci sú diskutované niektoré obmedzenia a potenciálne nedostatky metodológie, čo zvyšuje transparentnosť a dôveryhodnosť výskumu. Uvádza tiež, kde sú potrebné ďalšie výskumy, čím prispieva k rozvoju budúcich štúdií v tejto oblasti.

I napriek obmedzeniam, ktoré daný výskum má v oblasti definovania finančnej gramotnosti, obhájenia si významu premisy jej potreby zvyšovania, množstvu dôležitých nepozorovaných alebo nezahrnutých faktorov alebo interakčných efektov, autor pri svojej práci aplikoval relevantné mainstreamové ekonometrické modely a metodologické postupy na bohatej dátovej základni. Použitie uvedených prístupov a modelov naznačuje vysokú úroveň

vedeckého prístupu. Tieto postupy spolu s širokou interpretáciou výsledkov prispievajú k pochopeniu vzťahov medzi finančnou gramotnosťou a vybranými faktormi.

Obmedzenia výskumu

Sám autor v práci a viacerých vedeckých článkoch poukazuje na niektoré obmedzenia metodológie, ako napríklad nedostatočné zachytenie všetkých faktorov. Aj keď sa analýza zameriava na rozdiely vo finančnej gramotnosti a skúma rôzne individuálne charakteristiky, nevysvetlená časť rozdielov naznačuje, že iné nepozorované faktory môžu zohrávať úlohu, ktoré v rámci použitých modelov nie sú zachytené. Význam zachytených vs nezachytených premenných môže vo všeobecnosti spôsobovať značné problémy v reálnej pochopiteľnosti výsledkov a vo význame výsledkov pre prax, a to hlavne ak napr. hodnoty adjusted R^2 v regresných modeloch naznačujú, že len malá časť variability vo finančnej gramotnosti je vysvetlená modelom. To, že veľká časť zostáva nevysvetlená môže samozrejme spôsobovať následné problémy v reálnej pochopiteľnosti výsledkov, interakčných efektov a pod. Rozdiely v štatistickej významnosti nevysvetlených častí medzi krajinami v dekompozícii naznačujú, že tieto nevysvetlené faktory sú špecifické pre jednotlivé krajiny. To by malo naznačovať prítomnosť kontextovo špecifických vplyvov, ktoré ale môžu pri testovaní práve kvôli chýbajúcim významným faktorom v modeli výsledky a interpretovateľnosť oslabovať. Takéto problémy sú typické pre celý výskum autora a z môjho pohľadu môžu spôsobovať problémy a oslabujú spoľahlivosť výsledkov a ich prenositeľnosť krížom krajín hlavne v praktickej aplikovateľnosti. Je samozrejmé, že výskum je vysoko komplexný a tento prístup je v ekonometrickej oblasti tohto výskumu široko aplikovaný, pričom existuje viacero rôznych pohľadov, ktoré danú metodológiu podporujú príp. naopak kritizujú.

Z môjho pohľadu sa však kvalita výskumu autora habilitačnej práce dá považovať za vysoko odbornú z pohľadu mainstreamových ekonometrických prístupov s otvorenou možnosťou posunutia sa na zložitejšie metodologické prístupy nad veľkými dátami a využitím napr. kauzálnych ML algoritmov. Najdôležitejším je však stále dátový vstupný priestor a uchopiteľnosť významu finančnej gramotnosti ako takej. V tejto oblasti považujem svetový výskum za nedostatočný a vidím tú dôležitú medzeru, ktoré by však autor na základe súčasného stavu jeho výsledkov mohol postupne riešiť. Súvisí to na jednej strane s pochopením správnosti merania finančnej gramotnosti, jej reálneho vplyvu na rozhodovanie v prostredí netransparentných finančných informácií a finančných produktov, tzv. „amorálnosť“ finančného sektora s neexistenciou záruk v oblasti investovania, analýza vplyvu socio-ekonomického postavenia respondentov a pod. Tento charakter sektora výrazne komplikuje podobné výskumy a nastavenie metodológie. Vo všeobecnosti síce môžeme akceptovať dôležitosť finančnej gramotnosti, ako bola zadefinovaná aj bez potreby dôkazov vplyvu na efektívne rozhodovanie pre účely špecifických výskumov, akými sú napríklad výskumy autora habilitačnej práce. Avšak pri rozvoji hypotéz a hlavne pre účely odporúčaní praktických aplikácií zákonov, opatrení a iniciatív v oblasti dosiahnutia wellbeing-u

obyvateľstva potrebuje ďalší výskum a súčasné metodológie výrazný posun diskutovaným smerom (vrátane rozšírenia alebo iného prístupu k zberu dát). Pochopenie cieľa v kontexte zmyslu finančnej gramotnosti, ako napr. efekt na dosiahnutie dostatočného bohatstva na spokojný a kvalitný život je systémovým prvým krokom k nastaveniu prostredia, opatreniam odporúčaným pre tvorcov politík a pod.

V kontexte uvedeného špecifického výskumu zameraného skôr na pochopenie rozdielnosti a vplyvu na špecifické investičné správanie, príp. sporenie je taktiež nutné poznamenať, že absencia dôležitých faktorov v modeli pri slabej vypovedacej sile a nekonzistentnosti výsledkov medzi krajinami (tu by sa možno hodila post hoc analýza výsledkov v porovnateľných krajinách z pohľadu napr. kultúr, histórie a pod.) môže významne ovplyvňovať výsledky aj z pohľadu prípravy dát a vstupného dátového poľa. Napr. v kontexte kombinácie redukcie záznamov s chýbajúcimi dátami a spomenutými chýbajúcimi významnými premennými, je dôležité hodnotiť akékoľvek výsledky z dôvodu možného vzniku biasu veľmi opatrne, čo trochu komplikuje praktickú aplikovateľnosť výsledkov a je potrebné sa na to pozerať skôr ako na základný výskum postupne rozširujúc poznatky pre ďalšie výskumy, ktoré by mohli byť viac aplikovateľné. Pri existencii chýbajúcich hodnoty v dátach, najmä ak nie sú náhodne rozložené (t.j. sú nezanedbateľné) môže daný výskum byť zameraný na prístupy ako vyhodnocovať (napr. testovanie MCAR, MAR alebo NMAR, príp. úprava modelov a foriem spracovania pre redukciu vplyvu), spracovávať alebo metodologicky nastavovať výskumné postupy. Autor napr. spomína niektoré opatrenia pre dosiahnutie robustnosti napr. pridanie "country fixed effects", teda pridanie krajín pre testovanie fixných efektov. Tieto fixné efekty však ako bolo spomenuté, neriešia možný základný bias súvisiaci s inými charakteristikami (napr. socioekonomický status, kvalita zákonov a i.) nielen v rámci krajín ale hlavne postavenia respondentov.

Avšak toto sú problémy väčšiny výskumov hlavne v oblasti národného hospodárstva, pochopenia preferencií a vplyvov správania sa obyvateľstva v rôznych oblastiach. Z pohľadu úrovne kvality výskumu a metodologických problémov nie je pochyb, že autor práce je na vysokej odbornej úrovni. Avšak by som možno odporúčal systémovo podchytiť niektoré spomenuté problémy do budúcnosti pre dosiahnutie systémovej zmeny v metodologických a prakticky uplatniteľných výsledkoch, lebo kvalita práce autora jednoznačne poukazuje, že má v tejto oblasti veľký potenciál. A to, nielen vedecký ale aj v zmysle ovplyvnenia zaužívaných prístupov expertov z národných bánk.

Otázky pre habilitanta:

1. Prosím o postoj autora habilitačnej práce k uvedeným obmedzeniam výskumu a pripomienkam.
2. Ako vníma autor budúcnosť tejto výskumnej oblasti v kontexte uvedených obmedzení a pripomienok z pohľadu praktickej aplikovateľnosti výsledkov a opatrení pre ochranu obyvateľstva v oblasti efektívnych finančných rozhodovaní a zlepšenia situácie v tejto oblasti vo svete a na Slovensku.

Preukázanie schopností samostatnej vedeckej práce a prezentovania vlastných výsledkov výskumu.

Autor nielen svojim prezentovaným výskumom ale aj dosiahnutými výsledkami v publikačnej praxi a rozvinutou vedecko-odbornou spoluprácou jednoznačne dokazuje, že jeho schopnosti samostatnej vedeckej práce a prezentácia vlastných výsledkov výskumu je na vysokej úrovni a jednoznačne naplňa požiadavky kladené na odbornú úroveň výskumníka a vysokoškolského pedagóga na pozície docenta.

Vzhľadom na uvedené, habilitačnú prácu jednoznačne odporúčam k obhajobe pred Vedeckou radou Národohospodárskej fakulty EU v Bratislave a odporúčam udelenie titulu docent v danom odbore.

V Košiciach, 4.10.2024

podpis

Posudok oponenta habilitačnej práce

Názov práce: Empirické skúmanie rozdielov vo finančnej gramotnosti a jej vplyvu na individuálne ekonomické a finančné rozhodovania

Odbor: financie, bankovníctvo a investovanie

Autor práce: Ing. Andrej Cupak, PhD.

Oponent: doc. Ing. Tomáš Želinský, PhD.

Habilitačná práca Ing. Andreja Cupaka, PhD. je založená na súbore piatich publikovaných výskumných štúdií venujúcich sa problematike finančnej gramotnosti, konkrétne:

- Cupák, A., Fessler, P., Schneebaum, A., & Silgoner, M. (2018). Decomposing gender gaps in financial literacy: New international evidence. *Economics Letters*, 168, 102–106. doi:10.1016/j.econlet.2018.04.004
- Cupák, A., Kolev, G. I., & Brokešová, Z. (2019). Financial literacy and voluntary savings for retirement: novel causal evidence. *European Journal of Finance*, 25(16), 1606–1625. doi:10.1080/1351847x.2019.1641123
- Cupák, A., Fessler, P., & Schneebaum, A. (2021). Gender differences in risky asset behavior: The importance of self-confidence and financial literacy. *Finance Research Letters*, 42(101880), 101880. doi:10.1016/j.frl.2020.101880
- Cupák, A., Fessler, P., Silgoner, M., & Ulbrich, E. (2021). Exploring differences in financial literacy across countries: The role of individual characteristics and institutions. *Social Indicators Research*, 158(2), 409–438. doi:10.1007/s11205-021-02713-8
- Cupák, A., Fessler, P., Hsu, J. W., & Paradowski, P. R. (2022). Investor confidence and high financial literacy jointly shape investments in risky assets. *Economic Modelling*, 116(106033), 106033. doi:10.1016/j.econmod.2022.106033.

Zo štúdií je zrejmé, že habilitant sa v predmetnej problematike dlhodobo profiluje a v tejto oblasti spolupracuje aj s odborníkmi zo zahraničia, pričom táto spolupráca sa pretavila do spoločných publikácií.

Habilitant si stanovil viacero vzájomne previazaných výskumných otázok, počínajúc rozdielmi vo finančnej gramotnosti medzi krajinami, pokračujúc potenciálnymi vysvetleniami týchto rozdielov a končiac vplyvom finančnej gramotnosti na plánovanie a zabezpečenie sa na dôchodok a na investovanie do rizikových finančných aktív. Habilitačná práca tak poskytuje prínosný pohľad na potenciálne determinanty finančnej gramotnosti na jednej strane a vplyv finančnej gramotnosti na vybrané javy na strane druhej. Ide o tému, ktorá bola dôležitá už v minulosti, no v súčasnosti naberať na dôležitosti ešte viac, o čom svedčí aj narastajúci záujem o tému u odbornej aj laickej verejnosti (Obr. 1) a bezpochyby ju možno považovať za vysoko

aktuálnu. O dôležitosti a aktuálnosti témy, ktorej sa habilitant venuje, svedčí aj vysoký počet citácií na predmetné publikácie, a to za relatívne krátke obdobie. Prínos pre skúmanie v tejto oblasti je tak zrejmý a citáciami potvrdený aj zo strany medzinárodnej odbornej verejnosti.

Každú zo štúdií tvoriacich habilitačnú prácu obohacuje naše poznanie v oblasti finančnej gramotnosti a prácu ako celok považujem za veľmi prínosnú. Štúdie poukazujú na systematické rodové rozdiely vo finančnej gramotnosti, pričom tento výsledok sa prejavil na veľkom počte krajín a zároveň poukazujú na dôležitosť inštitucionálnych charakteristík na úrovni krajín pri formovaní finančnej gramotnosti u žien. Nemenej zaujímavý je aj výskum habilitanta realizovaný na údajoch o finančnom správaní amerických domácností, ktorý, okrem iného, dospel k záveru, že dôvera v ekonomiku má pozitívny súvis s podielom finančného majetku domácností investovaného do akcií, pričom v prípade menej rizikových dlhopisov bol tento vplyv veľmi malý. V neposlednom rade, práca má aj významný prínos k skúmaniu problematiky finančnej gramotnosti v podmienkach SR. Prínos predmetnej štúdie nespočíva len v empirii ohľadom úrovne finančnej gramotnosti na Slovensku, ale štúdia hodnotí aj vplyv finančnej gramotnosti na dôchodkové sporenie v dobrovoľných schémach.

Okrem empirie, prácu považujem za prínosnú aj z pohľadu metodiky, nakoľko každá zo štúdií inovatívnym spôsobom pristupovala k zodpovedaniu výskumných otázok. S ohľadom na splnenie cieľov jednotlivých štúdií, ako kľúčové metódy boli použité primárne: Blinderova-Oaxacova kontrafaktuálna dekompozícia, dvojstupňová metóda najmenších štvorcov s inštrumentálnymi premennými a kvantilová regresia.

Štúdie sú založené na vhodných sekundárnych dátach, pričom s ohľadom na obdobie publikovania, cieľom habilitanta bolo spracovať štúdie krátko po tom, ako boli dáta dostupné, čím zabezpečil, že výsledky boli dostupné pre odbornú, ale aj širšiu verejnosť krátko po prístupnení dátových súborov.

Habilitačná práca je spracovaná na veľmi vysokej kvalitatívnej úrovni a k jej obsahu a spôsobu spracovania nemám žiadne pripomienky. Práca pozostáva zo súboru prác publikovaných v kvalitných medzinárodne uznávaných časopisoch, jednotlivé štúdie prešli prísnyimi recenznými konaniami, čo možno považovať za záruku kvality habilitačnej práce. Habilitantovi možno vytknúť snád' len to, že do súboru publikovaných prác nezaradil žiadnu z prác, v ktorej by figuroval ako jediný autor.

Dovolil by som si ale dve poznámky ku komentáru k habilitačnej práci. Na obr. 3 (s. 10) je uvedený pojem „finančný blahobyť“. Nie som si istý, či v tomto kontexte ide o najlepší slovenský ekvivalent k pojmu „financial well-being“, resp. „financial wellness“. Hoci sa pojem „blahobyť“ v slovenskom jazyku často používa ako preklad anglického pojmu „well-being“, podľa môjho osobného názoru nejde o najlepší preklad a aj v kontexte habilitačnej práce by možno bolo lepšie používať napr. pojem „pohoda“. Ide o pojem sa používa aj v psychologickej literatúre na zachytenie podstaty pojmu „well-being“. V podkapitole 1.4.1 je podľa môjho názoru zbytočne veľký priestor venovaný všeobecnému opisu prieskumov (s. 20-21). Tieto dve poznámky však možno považovať za veľmi minoritné a v žiadnom prípade neznižujú celkovú excelentnú úroveň habilitačnej práce, resp. štúdií, z ktorých práca pozostáva.

Mám za to, že Ing. Andrej Cupak, PhD. preukázal schopnosť samostatnej vedeckej práce a k prezentovaniu vlastných výsledkov výskumu, a to na vysokej úrovni.

Predloženú habilitačnú prácu **odporúčam** k obhajobe pred Vedeckou radou Národohospodárskej fakulty EU v Bratislave.

Košice 27. septembra 2024

.....

Posudok oponentky habilitačnej práce

Názov práce: Empirické skúmanie rozdielov vo finančnej gramotnosti a jej vplyvu na individuálne ekonomické a finančné rozhodovania

Názov odboru: financie, bankovníctvo a investovanie

Autor práce: Ing. Andrej Cupák, PhD.

Oponentka: Ing. Zuzana Fungáčová, MA, PhD. (Bank of Finland)

Habilitačná práca Ing. Andreja Cupáka, PhD. pozostáva z piatich vedeckých článkov, ktoré boli publikované v kvalitných medzinárodných vedeckých časopisoch, a ktoré sú doplnené komentárom. Uvedené publikácie sú dôkazom toho, že autor má rozsiahle a hlboké znalosti týkajúce sa problematiky finančnej gramotnosti. Veľkým prínosom je určite aj jeho spolupráca s mnohými renomovanými zahraničnými a slovenskými kolegami a kolegynami.

Práca sa venuje problematike finančnej gramotnosti, ktorá je veľmi dôležitá nielen pre krajiny, kde jej úroveň nie je na dostatočne vysokej úrovni. Aj v krajinách s relatívne vysokou finančnou gramotnosťou, ako je Fínsko, sa tejto problematike venuje veľká pozornosť, čo potvrdzuje aj fakt, že v roku 2022 tam bolo založené Národné centrum finančnej gramotnosti. Finančná gramotnosť je veľmi relevantná vzhľadom na rastúcu zložitosť finančných rozhodnutí, ktorým jednotlivci a domácnosti čelia. Vedecké štúdie len relatívne nedávno potvrdili dôležitú úlohu finančnej gramotnosti pri prijímaní takýchto ekonomických a finančných rozhodnutí.

Vzhľadom na nedostupnosť kvalitných mikrodát je empirický výskum finančnej gramotnosti relatívne nová oblasť výskumu, do ktorej predložená práca aj aktuálny výskum habilitanta významne prispievajú. Habilitačná práca poskytuje cenné poznatky o formovaní rozdielov vo finančnej gramotnosti medzi rôznymi krajinami a socio-demografickými skupinami a tiež skúma dôsledky nízkej finančnej gramotnosti jednotlivcov a domácností týkajúce sa sporenia na dôchodok alebo investícií do finančných aktív.

Autor preukazuje znalosť relevantnej teoretickej a empirickej literatúry a jasne definuje ako jeho výskum prispieva do už existujúcej empirickej literatúry o finančnej gramotnosti. Veľkým prínosom je využitie mikrodát z niekoľkých nových zisťovaní a prieskumov poskytujúcich údaje týkajúce sa skupiny krajín (OECD/INFE), ale aj detailných dát zo zisťovaní zo Slovenska (HFCS) a USA (SCF). Tieto datasety obsahujú nové, niekedy aj jedinečné, premenné, ktoré v práci umožňujú skúmanie nových výskumných otázok. Okrem toho podporujú aj aplikáciu sofistikovanejších ekonometrických metód ako napríklad definovanie inštrumentálnych premenných na zohľadnenie možnej endogenity finančnej gramotnosti. V tomto prípade sú na vytvorenie inštrumentálnych premenných využité metadáta z tzv. paradatavej časti „Zisťovania o financiách a spotrebe domácností na Slovensku“, ktorú vyplňajú anketári. Aplikácia rôznych ekonometrických metód potvrdzuje aj robustnosť výsledkov empirickej analýzy.

Mnohé z výsledkov prezentovaných v tejto habilitačnej práci sú veľmi zaujímavé. Rodové rozdiely vo finančnej gramotnosti sú v literatúre veľmi dobre zdokumentované, je však pozoruhodné, že tieto rozdiely sú výraznejšie vo vyspelých ekonomikách v porovnaní s post socialistickými krajinami. Autor pripisuje tento výsledok rôznym sociálnym normám, ktoré sa týkajú účasti žien v hospodárskom živote a rozhodovaní, v jednotlivých krajinách. Aj keď je určite náročné nájsť vhodné reprezentatívne dáta na meranie týchto noriem, bolo by zaujímavé v ďalšom výskume empiricky overiť túto hypotézu.

Veľmi oceňujem najmä praktický prínos práce. Jej závery poskytujú dôležité zistenia pre tvorcov politík a môžu tak prispieť k rozvoju stratégií zameraných na zlepšenie finančnej gramotnosti. Táto téma je bezpochyby dôležitá aj pre Slovensko, kde tiež existuje priestor pre zlepšenie úrovne finančnej gramotnosti.

Autor preukázal schopnosť vykonávať nezávislú vedeckú prácu a zrozumiteľne prezentovať výsledky svojho výskumu. Nemám žiadne pripomienky ku kvalite spracovania habilitačnej práce. Vysokú vedeckú úroveň tejto práce potvrdzuje aj fakt, že všetky vedecké štúdie prešli prísnyim recenzným konaním a boli publikované v renomovaných medzinárodných vedeckých časopisoch.

Predloženú habilitačnú prácu Ing. Andreja Cupáka, PhD. odporúčam k obhajobe pred Vedeckou radou Národohospodárskej fakulty EU v Bratislave.

Helsinki 7.10.2024

Ing. Zuzana Fungáčová, MA, PhD.

Príloha č. 4

Návrh habilitačnej komisie s odporúčaním

S ohľadom na nastavené kritériá habilitačného a inauguračného konania na EU v Bratislave, podľa § 76 ods. 1, 3, 4 a 6 a kritériá na získanie titulu docent schválené VR EU v Bratislave, ako aj s ohľadom na posudky oponentov a hodnotenie prednesenej habilitačnej prednášky a jej obhajobu uchádzač spĺňa kritériá na získanie vedecko-pedagogického titulu docent schválené Vedeckou radou Ekonomickej univerzity v Bratislave.

Habilitačná komisia navrhuje Ing. Andrejovi Cupakovi, PhD. udeliť titul docent v odbore habilitačného konania a inauguračného konania Financie, bankovníctvo a investovanie.

V Bratislave 7. 11. 2024

prof. Ing. Eva Horvátová, CSc., v. r. – predsedníčka komisie

Prof. Dr. Jarko Fidrmuc, v. r.– člen komisie

doc. Ing. Martin Hodula, Ph.D., v. r. – člen komisie

Príloha č. 5**Prezenčná lista zo zasadnutia vedeckej rady, ktorá o žiadosti rozhodovala****Prezenčná listina zo zasadnutia Vedeckej rady NHF EU v Bratislave dňa 7.11. 2024**

1. Árendáš Peter, doc. Ing. PhD.	prítomný
2. Bakeš Vladimír, Ing. PhD.	ospravedlnený
3. Brokešová Zuzana, doc. Ing. PhD.	prítomná
4. Čaplánová Anetta, prof. Ing. PhD.	prítomná online
5. Dvořáček Vladimír, Ing.	ospravedlnený
6. Galandová Miriam, JUDr. Ing.	ospravedlnená
7. Hudec Oto, prof. RNDr. CSc.	prítomný
8. Chytilová Helena, doc. Ing. Ph.D. M.A.	prítomná online
9. Kotlebová Jana, doc. Ing. PhD.	ospravedlnená
10. Kušnírová Jana, doc. Ing. PhD.	prítomná
11. Lábaj Martin, prof. Ing., PhD.	prítomný
12. Morvay Karol, doc. Ing. PhD.	prítomný
13. Muchová Eva, prof. Ing. PhD.	ospravedlnená
14. Nežinský Eduard, doc. Ing. PhD.	prítomný
15. Novák Marcel, Ing. PhD.	prítomný
16. Ochotnický Pavol, prof. Ing. CSc.	prítomný
17. Ondruška Tomáš, doc. Ing. PhD.	prítomný
18. Pastoráková Erika, prof. Ing. PhD.	prítomná
19. Péliová Jana, doc. Ing. PhD.	prítomná
20. Pongrácz Eva, doc. Ing. PhD.	prítomná online
21. Rehák Štefan, doc. Ing. PhD.	prítomný
22. Servátka Maroš, doc. Ing. PhD.	ospravedlnený
23. Šimek Milan, doc. RNDr. Ph.D.	prítomný
24. Šipikal Miroslav, doc. Mgr. PhD.	prítomný
25. Šipikalová Silvia, doc. Ing. PhD.	prítomná
26. Štefánik Miroslav, Mgr. PhD.	ospravedlnený